

8

मनुष्यसिंहयोः मैत्री

सौराष्ट्रप्रदेशे सताधारग्रामस्य समीपे मोटीमौणपरी नामकः ग्रामः वर्तते। कतिचित् वर्षपूर्वे तस्मिन् ग्रामे मात्रावालः नामकः एकः कृषीवलः आसीत्। नद्याः तटे कृषिवाटिका आसीत्। मात्रावालः प्रतिदिनं वाटिकायां वृक्षतले स्थित्वा नद्याः जलम् अपश्यत्।

एकदा सः अपश्यत्। सिंहः स्वभार्याया सह नद्याः जलपानार्थम् आगच्छत्। नद्याः जले स्थितः मकरः सिंहभार्यायाः वधम् अकरोत्। सिंहः तस्याः रक्षणाय प्रयत्नम् अकरोत्, किन्तु निष्फलः अभवत्। दुःखितः सिंहः नद्याः तटे अतिष्ठत्। चतुर्णां दिनानाम् अनन्तरं यदा मकरः नद्याः तटसमीपं आगच्छत् तदा सिंहः शीघ्रतया आक्रमणम् अकरोत्। तयोः मध्ये घोरयुद्धम् अभवत्। सिंहः मकरस्य वधम् अकरोत्। किन्तु सः स्वयमपि क्षतिग्रस्तः भूत्वा तत्रैव अपतत्।

मात्रावालः दूरतः एतत् अपश्यत्। सः क्षतिग्रस्तसिंहस्य सहायतार्थं तत्र अगच्छत्। औषधानि आनीय सः सिंहस्य शुश्रूषाम् अकरोत्। कतिचित् दिनानन्तरं सिंहः स्वस्थः अभवत् तथा च तस्य मित्रम् अभवत्। तदनन्तरं सः एव सिंहः प्रतिदिनं मात्रावालस्य गृहे तस्य समीपं न्यवसत्। सः मात्रावालेन सह सर्वत्र भ्रमणम् अकरोत्। तस्य गृहं क्षेत्रं च अरक्षत्। मनुष्यसिंहयोः एषा अद्वितीया मैत्री कतिचित् वर्षपर्यन्तं प्राचलत्। मात्रावालस्य निधनकाले दुःखितः सिंहः श्मशानयात्रायाम् अपि अगच्छत्। श्मशानतः एव सः वनम् अगच्छत्। तदनन्तरं कोऽपि जनः तं सिंहं न अपश्यत्।

अद्यापि जनाः एतस्य सत्यप्रसङ्गस्य विस्मरणं कर्तुं न शक्नुवन्ति।

ટિપ્પણી

કતિચિત્વર્ષ કેટલાંક વર્ષ કૃષિવાટિકા ખેતરવાડી સ્થિતઃ રહેલો સિંહભાર્યા સિંહની પત્ની, સિંહણ ક્ષતિગ્રસ્તઃ ઈજાવાળો ભૂત્વા થઈને અપતત્ પડ્યો આનીય લાવીને શુશ્રૂષામ્ સેવા, સારવાર નિધનકાલે મરણ સમયે

સ્વાધ્યાયઃ

1. નીચેના શબ્દોનું ઉચ્ચારણ સાથે અનુલેખન કરો :

સૌરાષ્ટ્રપ્રદેશે, માત્રાવાલઃ, કૃષિવાટિકા, ક્ષતિગ્રસ્તઃ, શુશ્રૂષામ્, મનુષ્યસિંહયોઃ, સત્યપ્રસન્નસ્ય, સહાયતાર્થમ્

2. પાઠના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ સંસ્કૃતમાં આપો અને લખો :

- (1) માત્રાવાલઃ ગ્રામસ્ય નામઃ કિમ્ ?
- (2) નદ્યાઃ તટે કસ્ય કૃષિવાટિકા આસીત્ ?
- (3) એકદા સિંહઃ સ્વભાર્યયા સહ કુત્ર આગચ્છત્ ?
- (4) મકરઃ કસ્ય વધમ્ અકરોત્ ?
- (5) કઃ ક્ષતિગ્રસ્તસ્ય સિંહસ્ય શુશ્રૂષામ્ અકરોત્ ?

3. ઉદાહરણમાં બતાવ્યા પ્રમાણે ક્રિયાપદોનાં રૂપોમાં પરિવર્તન કરો પાઠમાં તેનો ઉપયોગ ક્યાં થયો છે તે શોધો :

ઉદાહરણ : દૃશ્ - અપશ્યત્

વદ્ - અવદત્

ગમ્ (ગચ્છ) - _____

વસ્ - _____

પટ્ - _____

રક્ષ્ - _____

ભૂ - _____

ચલ્ - _____

પત્ - _____

4. નીચે આપેલાં વિધાનોને વાર્તાના ક્રમમાં ગોઠવીને ફરીથી લખો :

- (1) શ્મશાનતઃ એવ સઃ વનમ્ અગચ્છત્ ।
- (2) સઃ ક્ષતિગ્રસ્તસ્ય સિંહસ્ય સહાયતાર્થં તત્ર અગચ્છત્ ।
- (3) નદ્યાઃ તટે માત્રાવાલસ્યઃ કૃષિવાટિકા આસીત્ ।
- (4) માત્રાવાલેન સહ સર્વત્ર ભ્રમણમ્ અકરોત્ ।
- (5) દુઃખિતઃ સિંહઃ નદ્યાઃ તટે અતિષ્ઠત્ ।

5. ઉદાહરણ પ્રમાણે વાક્યમાં ફેરફાર કરો :

ઉદાહરણ : સિંહ: સ્વભાર્યયા સહ નદ્યા: જલપાનાર્થ ગચ્છતિ ।

સિંહ: સ્વભાર્યયા સહ નદ્યા: જલપાનાર્થમ્ અગચ્છત્ ।

- (1) મકર: સિંહભાર્યાયા: વધં કરોતિ ।
- (2) સિંહ: નિષ્ફલ: ભવતિ ।
- (3) સિંહ: ગૃહં ક્ષેત્રં ચ રક્ષતિ ।
- (4) મનન: પોરબન્દરનગરે વસતિ ।
- (5) બાલ: ચલચિત્રં પશ્યતિ ।

6. નીચેની ખાલી જગ્યા પૂરો :

- (1) કૃષીવલ: વૃક્ષતલે સ્થિત્વા નદ્યા: જલમ્ અપશ્યત્ । (સ્થા)
- (2) શિષ્ય: શાલાં _____ અભ્યાસમ્ અકરોત્ । (ગમ્)
- (3) ભક્ત: કથાં _____ ભોજનમ્ અકરોત્ । (શ્રુ)
- (4) ભિક્ષુકાય ભોજનં _____ સ: અઘ્રાદત્ । (દા)
- (5) શ્યામ: દુર્ધં _____ શયનમ્ અકરોત્ । (પા/પિબ્)
- (6) ગૃહકાર્યં _____ ક્રીડાર્યમ્ અગચ્છત્ષ (કૃ)

7. તમારા શિક્ષક વાર્તાનો જે પરિચ્છેદ બોલે તે તમે ધ્યાનથી સાંભળીને તમારી નોટબુકમાં લખો. તમારા શિક્ષક મિત્રને બતાવો અથવા પાઠ્યપુસ્તક સાથે રાખી જાતે તપાસો અને ભૂલો સુધારો.

8. તમારી નોટબુકમાં જંગલનું ચિત્ર દોરો અને રંગ પૂરો.

પ્રવૃત્તિ :

- આ વાર્તાનું મનમાં વાચન કરો.
- આવી જ મનુષ્ય-પ્રાણીની દોસ્તી વિશેની સત્યઘટના તમારા વિસ્તારમાં બની હોય તો તમારા શિક્ષકની મદદથી તેની સંસ્કૃતમાં રજૂઆત કરો. જેમ કે...
 - ગલૂડિયું - બાળકની દોસ્તી
 - ડોશીમા - બિલાડીની દોસ્તી
 - મમ્મી - ગાયની દોસ્તી
- પ્રાણી-મનુષ્યની પ્રેમની વાર્તા લાઈબ્રેરીમાં જઈને શોધીને લાવો અને પ્રાર્થના-કાર્યક્રમમાં રજૂ કરો.

